קיא: חלק פרק אחד עשר סנהדרין

אמר לפניו וכו'. והשמטת [מסתברא] כמ"ד ארך אפים לאה שכיון שרלה [מדה זו] בהקב"ה שהוא ארך אפים אף לרשעים שמה: **עדותיך וגו' כ' לאורך ימים.** היינו מדת ארך אפים ועליה אמר משה עדותיך נאמנו מאד שרלה אותו בחורב ופסוק זה מרע"ה אמרו דכתיב לעיל מיניה תפלה למשה איש האלהים וגו': **יכול לכל.** למי שעושין לציונו אע"פ שמתגאה: **כשירים.** שיריים שאין נהשבין כך אינו חשוב בעיניו ואינו מתגאה: **ורוח משפט.** שופט את רוחו: **שרודה בילרו.** שכופע בילרו וחוזר נתשובה מן העבירה שעבר: **ומתגבר בילרו.** מרגיז יל"ט על יצה"ר אם היצה"ר אמר לו עשה עבירה זו אל תיו שאמנע מן העבירה אלא הולך ועושה מצוה. ומתגבר עליך מרודה: **שערה.** אלו בתי כנסיות: **מה נשאנו אלו מאלו.** שים בהם מדות הללו מן השאר אמר הקב"ה ביון שגו: **ואין פליטה אלא דיינין: מתני' יצאו אנשים בני בליעל מקרבך.** אמין להם חלק לעוה"ב: **וידיחו את (אנשי) [יושבי] עירם.** הא אין נהרגים עד שיהיו מדיחיה מאותה העיר ואותו השבט דכתיב מקרבך מקרב אותו שבט עצמו: **עד שיודח רובה.** דכתיב [דברים יג] יושבי העיר משמע יושבה של עיר היינו רובה. ליטנא אחריתא עד שיודח רובה דכתיב מקרבך מקרב קרי ביה מרובך: ה"ג **עד שיודח רובה עד שידיחוה אנשים: או שהיו מדיחיה חולה לה.** שלא היו מאותה העיר: **הרי אלו כיחידים.** שהן בסקילה וממונן פלט: **וצריכים כ' עדים והתראה לכל אחד.** [כדליף בגמרא ב] יחידים בסקילה לפיכך ממונן פלט ומתוך שהממרת עליו במיתתו הקלת עליו בממונו: **הכה תכה את יושבי העיר ההיא לפי חרב החרם והגמלת העובדים ממקום למקום מלילין.** מדכתיב יושבי מכלל דשייכה של חמרים וגמלים שנהתאו בעיר ל' יום כדמפרש בגמרא [קיג.] דהוו להו יושבי העיר הרי אלו מלילין אם רוב אנשי העיר הודחו וחמרים וגמלים משליטין המיעוט ועושה אותם רוב מלילין עליהם שאין ממונם אבד אלא נדונים כיחידים. וגורמין נמי לעשות אותה עיר הנדחת אם משלימים לעיר הנדחת לעשות רוב אלא הא פסיקא טפי דחמרת וגמלת אין דעתם מעורבת עם בני העיר להיות נדונין עמהן: ה"ג **החרם אותה וכל אשר בה מכאן אמרו לדיקים וכו' ואל רשעים כין מתוכה כין מחולה לה אכודים.** בגמרא [שם] מפרש לה מדכתיב כל: **ואת כל שללה תקבון אל תוך רחובה אין לה רחוב עושין לה רחוב.** ולחובה להשמע נמי משמע: **היה רחובה חולה לה.** שמקום קבון בני העיר היה חון לעיר כותבין אותה לעיר שצריך לעשות לה רחוב בתוכה. רחוב קרטיא גדולה: **אם העיר ואת כל שללה ואל שלל שמים.** דשלל שמים פלט: **מכאן אמרו הקדשות שבתוכה יפדו.** כלומר אין נשרפין אלא הרי הם כשאר הקדש שצריך פדייה כ"ש דשלל שמים הם: **ותרומות ירקבו.** וכגמ' [קיג:] מוקמי לה בתרומה ביד כהן דממון כהן הוא ואל עליה איסור דעיר הנדחת דהני דבשריפה לא הויא עם שאר שללה דקדש אקרי ולא מזלזלינן ביה כולי האי: **מעשר שני.** אע"פ שהוא נאכל לישראל הואיל וקדש אקרי לא אמרי' שרף אלא יגנו וכן כתבי הקדש יגנזו: ה"ג **כליל לה' אלהיך אר"ש אמר הקב"ה וכו' כאילו אתה מעלה עולה שהוא כליל לפני: לא תעשה גנות ופרדסין וכו'.** בגמ' [קיג.] מפרש במאי פליגי: **לכמו שהיתה.** בישוב כתיב: **גמ' יצאו הם ולא שלוחם.** אם המדיחין עצמן יצאו והדיחן והרי הם מרובים ודנין בסייף אבל אם הדיחו ע"י שליח כיחידים הם בסקילה וממונם פלט: **אין אנשים פחות מב.** דע"י מדיח אחד אין נעשית עיר הנדחת: **בקרכך.** משמע בחמלא ולא מן הספר שאם היתה עיר של ספר בין מחוז עובדי כוכבים למחוז ישראל אינה נעשית עיר הנדחת דגזירת הכתוב היא שלא תעשה עיר הנדחת: **יושבי העיר ולא יושבי עיר אחרת.** דהיינו מדיחי' מחולה לה: **לאמר נלכה ונעבדה.** משמע ש"ל לפניהו שכך אומרים נלכה ונעבדה ואין אמירה אלא בעדים. אלמא צריך עדים לכל אחד ואחד שיעידו עליהם מה שאמרו וה"ג צריך התראה לכל א' וא' מהם: **חולקין עיר אחת.** בתחלה כשחלקו ישראל את הארץ היו רשאין ליתן ולחלוק עיר א' לכ' שבטים כגון אם אירע להם עיר בתחום ומקלת מוסכת לתחום אחר שבט אחד נוטל חלק בחומו קלת האחרן. ע"פ הגורל נחלקה הארץ אם נפתלי עולה תחום גיטוסר עולה עמו דהכי אמרינן בב"ב בפרק י"נ ומנחלין (דף קכב.): **אין חולקין.** אלא כולה של אותו השבט שרוכה בתחומיה: **מאי לאו אע"ג דמדיחיה מאותה עיר.** אם יהיו מאותו שבט נעשית עיר הנדחת ואי לא לא שאם אינו מאותו שבט שהודחו אלא משבט אחר שבעיר אינו בסייף אלא בסקילה אלמא אפשר שיהו מן אותה העיר ולא מאותו שבט וה"ד כגון שחלקו עיר אחת לשני שבטים: **לא.** לעולם אימא לך דאין חולקין והיכי משכחת לה מאותה עיר ולא מאותו שבט כגון דנפלה למדיחיה בירושה מקלת העיר ע"י בת יורשת נחלה: **עריס אשה מאת שני השבטים האלה.** ממטה יהודה וממטה שמעון נטלו ט' ערים ותמנוס לנויס: **מאי לאו דשקל מהאי ד' ופלגא.** שהיתה עיר א' של יהודה ושמעון ונטלו מהם אלמא חולקין עיר אחת לשני שבטים: ה"ג **לא ד' מהאי וה' מהאי: א"ה לפרוש פרושי.** הי ניהו שבט דשקיל מיניה ה' והי ניהו דשקיל מיניה ד' ואמאי כתיב ערים תשע מאת שני השבטים משמע דבשוה שקל:

קשיא

אמר לפניו רבש"ע ולא כך אמרת לי אף לרשעים והיינו דכתיב [1]ועתה יגדל נא כח ה' כאשר דברת לאמר ר' חגא הוה סליק ואזיל בדרגא דבי רבה בר שילא שמעיה להדהוא ינוקא דאמר [2]עדותיך נאמנו מאד לביתך נאוה קדש ה' לאורך ימים וסמיך ליה [3]תפלה [4]למשה וגו' אמר ש"מ ארך אפים ראה [5]א"ר אלעזר א"ר חנינא עתיד הקב"ה להיות עטרה בראש כל צדיק וצדיק שנאמר [6]ביום ההוא יהיה ה' צבאות לעטרת צבי ולצפירת תפארה לשאר עמו וגו' מאי לעטרת צבי ולצפירת תפארה לעושים [א] רצונו ומצפים [ב] לישועתו יכול לכל ת"ל לשאר עמו [7]למי שמשים עצמו כשירים [8]ולרוח משפט ליושב על המשפט ולגבורה משיבי מלחמה שערה ולרוח משפט זה הרודה את יצרו וליושב על המשפט זה הדן דין אמת לאמיתו ולגבורה זה המתגבר ביצרו משיבי מלחמה זה שנושא ונותן במלחמתה של תורה שערה אלו שמשכימין ומעריבין בבתי כנסיות ובתי מדרשות אמרה מדת הדין לפני הקב"ה רבש"ע מה נשתנו אלו מאלו אמר לה [9]וגם אלה ביין שגו ובשכר תעו [וגו'] פקו פליליה ואין פוקה אלא גיהנם שנאמר [10]לא תהיה זאת לך לפוקה ואין פלילה אלא דיינין שנאמר [11]ונתן בפלילים: **מתני'** [12]אנשי עיר הנדחת אין להם חלק לעוה"ב שנאמר [13]יצאו אנשים בני בליעל מקרבך וידיחו את (אנשי) [יושבי] עירם [א]ואינן נהרגים עד שיהיו מדיחיה מאותה העיר ומאותו השבט ועד שיודח רובה ועד שידיחוה אנשים הריחוה נשים וקטנים או שהודח מיעוטה או שהיה מדיחיה חוצה לה הרי אלו כיחידים [ב]וצריכין ב' עדים והתראה לכל אחד ואחד זה חומר ביחידים מבמרובים [14]שהיחידים בסקילה לפיכך ממונם פלט [15]והמרובין בסייף לפיכך ממונם אבד [16]הכה תכה את יושבי העיר [17]הזאת לפי חרב [18]החמרת והגמלת העוברת ממקום למקום [א] הרי אלו מצילין אותה [ב] שנא' החרם אותה ואת כל אשר בה ואת בהמתה לפי חרב [19]מכאן אמרו נכסי צדיקים שבתוכה אובדין שבחוצה לה פליטין [20]ושל רשעים בין שבתוכה בין שבחוצה לה הרי אלו אובדין [ג] שנאמר [21]ואת כל שללה תקבוץ אל תוך רחבה וגו' אם [22]אין לה רחוב עושין לה רחוב היתה רחבה חוצה לה כונסין אותה לתוכה שנאמר [23] ושרפת באש את העיר ואת כל שללה כליל לה' אלהיך שללה ולא שלל שמים מכאן אמרו [24]ההקדשות שבה יפדו ותרומות ירקבו [25]מעשר שני וכתבי הקדש יגנזו כליל לה' אלהיך אמר ר"ש אמר הקב"ה [26]אם אתם עושין דין בעיר הנדחת מעלה אני עליכם כאילו אתם מעלים עולה כליל לפני והיתה תל עולם [27]לא תעשה [28]גנות ופרדסים דברי ר' יוסי הגלילי ר"ע אומר [29]לא תבנה עוד לכמות שהיתה אינה נבנית אבל נעשית היא גנות ופרדסים [30]ולא ידבק בידך מאומה מן החרם שכל זמן שהרשעים בעולם חרון אף בעולם אבדו רשעים מן העולם נסתלק חרון אף מן העולם: **גמ' ת"ר** [31]יצאו הן ולא שלוחין אנשים [32]אין אנשים פחות מב' דבר אחר אנשים [33]ולא נשים אנשים ולא קטנים בני בליעל בנים שפרקו עול שמים מצואריהם [34]מקרבך [35]ולא מן הספר יושבי עירם ולא יושבי עיר אחרת לאמר שצריכין עדים והתראה לכל אחד ואחד איתמר ר' יוחנן אמר חולקין עיר אחת לשני שבטים ור"ל אמר [36]אין חולקין עיר אחת לב' שבטים איתיביה ר' יוחנן לר"ל עד שיהו מדיחיה מאותה העיר ומאותו שבט מאי לאו אע"ג דמדיחיה מאותה העיר אי איכא מאותו שבט אין אי לא לא ש"מ חולקין עיר אחת לב' שבטים לא דנפלה ליה בירושה א"נ דיהבוה ניהליה במתנה איתיביה [37]ערים תשע מאת שני השבטים האלה מאי לאו ארבע ופלגא מהאי וארבע ופלגא מהאי וש"מ חולקין עיר אחת לב' שבטים לא ארבעה מהאי וחמש מהאי אי הכי לפרוש פרושי

קשיא

עין משפט נר מצוה

לה א מיי' פ"ד מהל' ע"ז הלכה כ סמג עשין טו: לו ב מיי' שם (הלכה ה) והלכה ו:
לז ג מיי' שם הל' כ:
לח ד מיי' שם הל' ו:
לט ה מיי' שם הל' ז:
מ ו מיי' שם הל' י:
מא ז מיי' שם הל' ו:
מב ח מיי' שם הל' יא:
מג ט מיי' שם הל' טו:
מד י מיי' שם הל' טז:
מה כ מיי' שם הל' מ:
מו ל מ מיי' שם הל' כ:
מז נ מיי' שם הל' ד:

תורה אור השלם

1. וְעַתָּה יִגְדַּל נָא כֹחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵּאמֹר: במדבר יד יז
2. עֵדֹתֶיךָ נֶאֶמְנוּ מְאֹד לְבֵיתְךָ נַאֲוָה קֹדֶשׁ יְיָ לְאֹרֶךְ יָמִים: תהלים צג ה
3. תְּפִלָּה לְמֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲדֹנָי מָעוֹן אַתָּה הָיִיתָ לָּנוּ בְּדֹר וָדֹר: תהלים צ א
4. בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ צְבָאוֹת לְעָטֶרֶת צְבִי וּלְצְפִירַת תִּפְאָרָה לִשְׁאָר עַמּוֹ: ישעיהו כח ה
5. וּלְרוּחַ מִשְׁפָּט לַיּוֹשֵׁב עַל הַמִּשְׁפָּט וּלְגִבּוּרָה מְשִׁיבֵי מִלְחָמָה שָׁעֲרָה: ישעיהו כח ו
6. וְגַם אֵלֶּה בַּיַּיִן שָׁגוּ וּבַשֵּׁכָר תָּעוּ כֹּהֵן וְנָבִיא שָׁגוּ בַשֵּׁכָר נִבְלְעוּ מִן הַיַּיִן תָּעוּ מִן הַשֵּׁכָר שָׁגוּ בָּרְאֹה פָּקוּ פְּלִילִיָּה: ישעיהו כח ז
7. וְלֹא תִהְיֶה זֹאת לָךְ לְפוּקָה וּלְמַכְשׁוֹל לֵב לְאַדְנִי וְלִשְׁפֹּךְ דָּם חִנָּם וְלֵהוֹשִׁיעַ אֲדֹנִי לוֹ וְהֵשִׁיב יְיָ לְאֹדְנִי וְזָכְרַת אֶת אֲמָתֶךָ: שמואל א כה לא
8. וּכִי יִנְצוּ אֲנָשִׁים יַחְדָּו וְנִגְּפוּ אִשָּׁה הָרָה וְיָצְאוּ יְלָדֶיהָ וְלֹא יִהְיֶה אָסוֹן עָנוֹשׁ יֵעָנֵשׁ כַּאֲשֶׁר יָשִׁית עָלָיו בַּעַל הָאִשָּׁה וְנָתַן בִּפְלִלִים: שמות כא כב
9. יָצְאוּ אֲנָשִׁים בְּנֵי בְלִיַּעַל מִקִּרְבֶּךָ וַיִּדִּיחוּ אֶת יֹשְׁבֵי עִירָם לֵאמֹר נֵלְכָה וְנַעַבְדָה אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא יְדַעְתֶּם: דברים יג יד
10. הַכֵּה תַכֶּה אֶת יֹשְׁבֵי הָעִיר הַהִוא לְפִי חָרֶב הַחֲרֵם אֹתָהּ וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בָּהּ וְאֶת בְּהֶמְתָּהּ לְפִי חָרֶב: דברים יג טו
11. וְאֶת כָּל שְׁלָלָהּ תִּקְבֹּץ אֶל תּוֹךְ רְחֹבָהּ וְשָׂרַפְתָּ בָאֵשׁ אֶת הָעִיר וְאֶת כָּל שְׁלָלָהּ כָּלִיל לַיְיָ אֱלֹהֶיךָ וְהָיְתָה תֵּל עוֹלָם לֹא תִבָּנֶה עוֹד: דברים יג יז
12. וְלֹא יִדְבַּק בְּיָדְךָ מְאוּמָה מִן הַחֵרֶם לְמַעַן יָשׁוּב יְיָ מֵחֲרוֹן אַפּוֹ וְנָתַן לְךָ רַחֲמִים וְרִחַמְךָ וְהִרְבֶּךָ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ: דברים יג יח
13. וְאֶת עֵין וְאֶת מִגְרַשְׁהָ וְאֶת יִקְהָ וְאֶת מִגְרַשְׁהָ אֶת בֵּית שֶׁמֶשׁ וְאֶת מִגְרַשְׁהָ עָרִים תֵּשַׁע מֵאוֹת שְׁנֵי הַשְּׁבָטִים הָאֵלֶּה: יהושע כא טז

מסורת הש"ס

א) עיין רס"ח בח"ל, ב) [מגילה טו: ע"ש כמה שיעריים ופי' כפירש"י שם], ג) [ר"ה יח:], ד) [עי' תוספות לעיל מז. ד"ה ומתלין], ה) בקרא הכיא, ו) כ"כ תי, ז) [בסדר המשנה ליתא שנאמר], ח) [בסדר המשנה לא מצינו טיון], ט) [בסדר המשנה אחרי נגעים וכו'], י) [לעיל מז:], כ) [הא דיריבלים נחלקה לשבט יהודה וכנימין ע"פ הדיבור היה. ת"י ביומא יב.].

הגהות הגר"א

[א] גם' לרוחו. נמחק וכ"כ בגיטו: [ב] שם ליושעתו. נמחק וכ"כ בתפלתו: [ג] שם שנאמר נמחק: [ד] שם שנאמר נמחק:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) מ"ש' הרי אלו מלילין אותה שנאמר וכו' הרי אלו אוכדין שנאמר וכו' כוכבין אותה לכוכב שנאמר אלו ג"פ שנאמר נמחקו: ב) ר"ש"י ד"ה ומלילין וכו' כמיליף בגמ' כתן הפ"ד ומה"ל יחידים:

מוסף רש"י

ולרוחו משפט. לשופטים אם ריחן יהיה לעטרה (מגילה טו:). הרודה את יצרו. מופכו לשוב בתשובה (שם). לגירסת זן את יצרו). המתגבר ביצרו. אינו הולך אחרי לעבור עבירה (שם). שערה אלו שמשכימין כו'. והייט שערה, שנעשים שוערים לפתוח לבתות בהשכמה ולאחר שם עד זמן עמילתו (שם). גם אלה. אלו הרבעים הנידונין בניהם, בין שגו. כלומר אף הם עמו בהם לפיכך דנם (שם). פקו פלילה. לגיהנם נפטרו (שם). החמרת והגמלת. שייכת של חמרים ושל גמלים (ב"ב ח:).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com